

УДК 65.012

Т.Л. Никитюк, к.е.н., доцент

С.В. Асютіна

Луцький національний технічний університет

Інфраструктурне забезпечення туристичного ринку

У публікації охарактеризовано основні інфраструктурні елементи туристичного ринку. Виділено та дано характеристику п'яти секторів, зокрема розміщення, харчування, перевезення, дозвілля і розваги, лікування та оздоровлення.

Ключові слова: туризм, інфраструктура, інфраструктура туристичного ринку, транспортні послуги, рекреаційно-туристичне господарство.

Т.Л. Никитюк, С.В. Асютіна

Инфраструктурное обеспечение туристического рынка

В статье дано характеристику основных инфраструктурных элементов туристического рынка. Выделена и дана характеристика пяти секторов, в частности размещение, питание, перевозка, досуг и развлечения, лечения и оздоровления.

Ключевые слова: туризм, инфраструктура, инфраструктура туристического рынка, транспортные услуги, рекреационно-туристическое хозяйство.

T. Nykytyuk, S. Asyutina

Infrastructural providing of tourist market

Tourism during all history of the existence has reputation of specific sphere, that has an ascending trend in composition industries of service and an all more noticeable place will take a seat in a world economy on the index of rate of turnover of capital, amount of busy, volume of export of services, is the source of acuestss for national budgets and others like that. In the modern globalized world the diversified productive complex of tourist industry is officially confessed by one of most, highly profitable industries that develop most dinamically.

A research aim is research of the infrastructural providing of tourist complex.

A tourist infrastructure is totality of enterprises, establishments and establishments, activity of that is sent to satisfaction of necessities of people, that participate in making healthy or rest, and also ways of report and transport and objects of placing of tourists that provide stable operating conditions. The elements of tourist infrastructure are enterprises and establishments, an aim of functioning of that is satisfaction of certain tourist necessities (motivational, rich in content, to the comfort). A

tourist infrastructure unites heterogeneous industries and types of activity of both material production and unproductive sphere. It is thus expedient to distinguish such component infrastructures of tourism: sector of placing, sector of feed, sector of transportations, sector of leisure and entertainment, sector of treatment and making healthy.

Thus, an infrastructure exactly in the field of tourist is presented by houses and building, by the elements of a transport infrastructure, by establishments of culture, other by establishments that is involved in the grant of tourist services. As well as every system, a tourist infrastructure has the structure that needs permanent development and modernisation also. The objects of placing, feed and transporting of tourists belong to the elements of basic (productive) infrastructure. Establishments of culture, entertaining establishments, sport establishments, establishments of health protection, additional services to the tourist appear within the limits of that, belong to the concomitant infrastructure. That this complex of separate infrastructural elements worked concertedly there must be the coordinating national program of development of tourist business in Ukraine. One of major directions of public policy in tourist industry there is an increase of efficiency of informatively-communication infrastructure, creation of positive character of Ukraine as the tourist state and so at the international market of tourist services due to organizational and financial support of enterprises and organizations of tourist industry from the side of central and local executive bodies.

Key words: tourism, infrastructure, infrastructure of tourist market, transport services, recreational-tourist economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Людство перебуває у безперервному поступальному русі, в основі якого лежать зростаючі потреби людини як матеріальні, так і духовні. Усі людські спільноти еволюціонують у своїх прагненнях та бажаннях, переходячи від нижчого до вищого щабля людських потреб згідно з класифікацією А. Маслоу. Чим вище піднімаються цією ієрархією, тим помітнішими стають прагнення пізнання навколишнього світу, розуміння прекрасного, ведення здорового способу життя тощо, а отже, зростає бажання подорожувати. Такі бажання людей не є новими, але поступово зростають їх масштаби та виникає і стає дедалі потужнішою сфера туризму.

Туризм упродовж усієї історії свого існування має репутацію специфічної сфери, що має висхідний тренд у складі галузей обслуговування та посідає все більш помітне місце у світовій економіці за показником швидкості обігу капіталу, кількістю зайнятих, обсягом експорту послуг, є джерелом доходів для національних бюджетів тощо. В сучасному глобалізованому світі

багатогалузевий виробничий комплекс туристичної індустрії офіційно визнано однією з найбільших, високоприбуткових галузей, що найбільш динамічно розвиваються.

«В умовах нинішньої економічної невизначеності туризм є одним з небагатьох секторів економіки у світі, який активно розвивається, стимулює економічний прогрес як у що розвиваються, так і розвинених країнах і, що ще більш важливо, створює такі необхідні робочі місця» – заявив Генеральний секретар UNWTO Таліб Ріфаї, відкриваючи Глобальний форум економіки туризму в Макао [1]. Особливих успіхів світовий туризм досяг за останні 30 років: чисельність подорожуючих зросла в 4 рази, а валютні доходи збільшились у 25 разів, на сферу туризму припадає більше 10 % світового ВВП, понад 6 % світових інвестицій, кожне 10 робоче місце, 12 % світових споживчих витрат. Все ж успіх туристичного ринку багато у чому залежить від узгодженості та комплексності його інфраструктурних елементів.

Поступ туристичного комплексу України є одним із пріоритетних напрямів національної економіки, що передбачає формування нового типу потреб українського суспільства, зорієнтованого на здоровий спосіб життя та високі культурні цінності; підвищення міжнародного престижу країни; становлення інфраструктури як туристичного спрямування, так і ринкового в цілому. Отже, дослідження туристичного бізнесу в усіх його проявах є надзвичайно актуальним та корисним для подальшої модернізації господарського розвитку нашої країни.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Оскільки туристична галузь є досить динамічною, то існує великий масив наукової літератури з зазначеної проблематики. Бабарицька В.К. [2], Бакурова Г.В. [3], Музиченко-Козловська О.В. [4], Омуш М.О. [5], Савіцька О.П. [6], Шепелюк С.І. [7] та інші зосередили увагу у своїх дослідженнях туристичної привабливості регіону (країни). Зокрема, Музиченко-Козловська О.В., пропонує програму з десяти заходів щодо економічного оцінювання та регулювання туристичної привабливості країни [4, с. 102]. Все ж потребують додаткового дослідження проблеми становлення та комплексного поєднання інфраструктурних елементів туристичного ринку.

Цілі статті. Метою дослідження є аналіз інфраструктурного забезпечення туристичного комплексу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У глобальному світі туризм перетворюється на одну з пріоритетних сфер, що спричиняє як розвиток окремих галузей, так і соціально-економічний розвиток цілих країн. В деяких країнах туристична галузь формує більшу частину національного багатства держави. Динаміка розвитку світової туристичної галузі подана у табл. 1.

Як бачимо, найменше значення показника розвитку світової туристичної галузі в 2011–2013рр. характерне для Африки, а найвище – для розвинутих країн. Значне зростання даного показника в 2012 р. притаманне для країн, що розвиваються, яке становить 441 млн осіб, що на 33 млн осіб більше, ніж у 2011 р. Помітне збільшення потоку туристів Азії і Тихоокеанського регіону в 2012 році на 12,9 % порівняно з 2011 р. В 2013 р. на Близькому Сході відбувається зниження чисельності туристів на 8,1% порівняно з 2012 р.

Таблиця 1

Динаміка розвитку світової туристичної галузі, млн. осіб

	Роки			Абсолютний приріст		Темп приросту, %	
	2011	2012	2013	2012/2011	2013/2012	2012/2011	2013/2012
Світ	883,0	940,0	983,0	57	43	6,5	4,6
Розвинуті країни	475,0	499,0	523,0	24	24	5,1	4,8
Країни, що розвиваються	408,0	441,0	460,0	33	19	8,1	4,3
Європа	461,7	474,8	504,0	13,1	29,2	2,8	6,1
Азія і Тихоокеанський регіон	181,1	204,4	217,0	23,3	12,6	12,9	6,2
Америка	141,7	150,7	156,6	9	5,9	6,4	3,9
Африка	45,9	49,7	50,2	3,8	0,5	8,3	1,0
Близький Схід	52,8	60,3	55,4	7,5	-4,9	12,2	-8,1

Джерело: складено з [15]

Все ж будь-яка сфера діяльності потребує високорозвиненої інфраструктури, котра може забезпечити ефективні взаємозв'язки між учасниками ринку. Туристична інфраструктура виступає як складна система забезпечення своєї життєдіяльності, яка залучає сукупність галузей, матеріальної і нематеріальної сфер, що в безпосередньо та опосередковано організовують та обслуговують як індустрію туризму, так і туристську діяльність в цілому.

На думку Ткаченко Т.І., туристична інфраструктура включає усю сукупність підприємницьких (комерційних) і непідприємницьких (некомерційних) інституційних структур, а також ресурсний потенціал, які в комплексі створюють умови для здійснення туристської діяльності (туристського руху) і туристичної діяльності (бізнесу) [8, с. 132].

Туристична інфраструктура – це сукупність підприємств, установ і закладів, діяльність яких спрямована на задоволення потреб людей, котрі беруть участь в оздоровленні або відпочинку, а також шляхів сполучення і транспорту та об'єктів розміщення туристів, що забезпечують умови стабільного функціонування. Елементами туристичної інфраструктури є підприємства та установи, мета функціонування яких – задоволення певних туристичних потреб (мотиваційних, змістовних, комфортності, атракції) [9, с. 84].

Туристична інфраструктура об'єднує різні галузі та види діяльності як матеріального виробництва, так і невиробничої сфери. При цьому доцільно виокремити такі складові інфраструктури туризму, що подано на рис. 1.

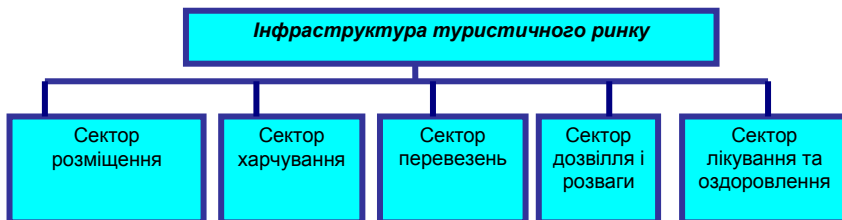

Рис. 1. Інфраструктура туристичного ринку

Сектор розміщення. Закладами розміщення туристів називають будь-які об'єкти, де туристам надають епізодично чи регулярно місце для ночівлі. До закладів розміщення туристів належать готелі, мотелі, кемпінги, ботелі, туристичні бази, пансіонати, ротелі, флотелі, бунгало та ін. За міжнародними рекомендаціями (ВТО), заклади розміщення поділяють на три групи): готелі й аналогічні заклади розміщення; комерційні та соціальні заклади розміщення; спеціалізовані заклади розміщення [10, с. 55].

Сектор харчування. Система громадського харчування утворюється за рахунок ресторанів різного класу, барів, кафе та їдалень, пунктів швидкого приготування їжі та самообслуговування. За видом обслуговування заклади харчування поділяються на такі, де організоване самообслуговування, і на такі, де обслуговують офіціанти. За формою власності вони можуть бути приватними або орендованими.

Сектор перевезень. Транспортні послуги – один з основних видів послуг у туризмі. На них припадає і основна частка в структурі ціни туру. Залежно від тривалості, дальності подорожі, вона (в більшості випадків) коливається від 20 до 60 % [11]. Транспортні подорожі – це подорожі організованих груп туристів за наявності путівок (ваучерів) по розроблених маршрутах з використанням різних транспортних засобів. Биржаков М.Б. виділив вимоги щодо транспортного забезпечення туристичних поїздок, що розподіляються в такій послідовності: безпека подорожі, вартість і наявність різних пільг, комфортабельність, швидкість доставки, інші чинники [12, с. 28].

Сектор дозвілля і розваги. На думку Кифяка В.Ф., розваги – це головний мотив туризму і без них не обходиться практично жодна поїздка. Люди відправляються в дорогу за новими незабутніми враженнями, позитивними емоціями і гострими

відчуттями. Для задоволення цих та інших потреб – працюють розважальні заклади, проводяться різнопланові заходи, спеціально створюються засоби розваг [13, с. 86].

До індустрії дозвілля відносяться підприємства (організації, заклади), що мають за мету створити умови для ефективного відпочинку. Такими одиницями є підприємства з яскраво вираженим розважальним характером діяльності – цирки, зоопарки, атракціони, парки відпочинку тощо; різноманітні видовищні підприємства – театри, кінотеатри, концертні зали. Багато людей проводить вільний час займаючись спортом та відвідуючи спортивно-видовищні заходи, що відбуваються на стадіонах, в спортивних залах, басейнах; інші – долучаючись до культурних цінностей (у бібліотеках, музеях, на виставках).

Сектор лікування і оздоровлення. Рекреаційні потреби людей реалізуються через мережу санаторіїв, пансіонатів, санаторіїв-профілакторіїв, дитячих оздоровчих таборів, будинків відпочинку, туристичних баз і притулків тощо. Внаслідок їх поєднання в населених пунктах чи на певних територіях формуються курорти і курортні місцевості, туристичні центри і туристичні райони. Сама ж господарська діяльність з обслуговування цих закладів отримала назву рекреаційно-туристичне господарство [14, с. 4].

Санаторно-курортне лікування один із видів лікувально-профілактичної допомоги, пов'язаної з використанням природних лікувальних факторів (мінеральні води, лікувальні грязі, сприятливий клімат тощо). Основні типи лікувально-профілактичних закладів – санаторії та санаторії-профілакторії. Існуюча мережа спеціалізованих санаторіїв є надзвичайно цінним національним надбанням і має бути збережена та доведена до рівня міжнародних стандартів.

З метою прискорення імплементації українського туристичного ринку до міжнародного, необхідно інтегрувати

Україну в міжнародний туристичний бізнес через різні форми співробітництва із зарубіжними партнерами та налагодити взаємодію між окремими інфраструктурними елементами на національному ринку. Залежно від стану економіки країни, підтримки державою розвитку національного ринку туризму в різних країнах, ця галузь світового господарства розвивається нерівномірно. Найбільший економічний ефект міжнародний туризм має у регіонах з багатими рекреаційними ресурсами та екологічно чистими територіями. Україна має значний потенціал для розвитку туристичної сфери, зокрема: унікальні природно-кліматичні, історико-культурні та національно-етнографічні ресурси, які розміщено практично у всіх регіонах країни.

Однак, інфраструктура туризму України розвивається досить повільно у порівнянні з світовими аналогами. В основних туристичних зонах більшість готелів збудовано декілька десятиліть тому та потребує значної модернізації. Нестача готельних номерів зумовлює дуже високі за міжнародними стандартами ціни на готельні послуги в Україні. Проблемним також є питання рівня послуг, що не завжди задовольняють потреби міжнародного туристичного потоку. Значні нарікання з боку, як вітчизняних, так і іноземних подорожуючих викликають транспортні послуги, що надаються у нашій державі. Інші складові інфраструктури туризму в нашій країні також потребують значних капіталовкладень та ефективного креативного менеджменту.

Висновки. Таким чином, інфраструктура саме у туристичній сфері представлена будинками та спорудами, елементами транспортної інфраструктури, закладами культури, іншими закладами, які задіяні в наданні туристичних послуг. Як і кожна система, туристична інфраструктура має також свою структуру, що потребує постійного розвитку та модернізації. До елементів основної (виробничої) інфраструктури належать об'єкти розміщення, харчування та транспортування туристів. До супутньої

інфраструктури належать заклади культури, розважальні заклади, спортивні заклади, заклади охорони здоров'я, в межах яких надаються додаткові послуги туристу. Щоб цей комплекс окремих інфраструктурних елементів працював злагоджено має існувати координуюча національна програма розвитку туристичного бізнесу в Україні. Одним з найважливіших напрямів державної політики у туристичній галузі є підвищення ефективності інформаційно-комунікаційної інфраструктури, створення позитивного образу України як туристичної держави та активізація просування національного туристичного продукту як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку туристичних послуг завдяки організаційній та фінансовій підтримці підприємств та організацій туристичної галузі з боку центральних і місцевих органів виконавчої влади.

1. Международный туризм уверенно продвигается к преодолению миллиардного рубежа в конце 2012 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://media.unwto.org/ru/>
2. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення тур продукту: навч. посібник / В.К. Бабарицька, О.Ю. Малиновська. – 2-е вид., перероб. та допов. – К.: Альгерпрес, 2008. – 288 с.
3. Бакурова Г.В. Оцінка рекреаційної привабливості регіону / Г.В. Бакурова, Д.В. Очеретін // Збірник наукових праць. – Вип. 183 у 3-х томах. – Т. III. – Дніпропетровський ДНУ, 2002. – С.617–622.
4. Музиченко-Козловська О. В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території: монографія/ О.В. Музиченко-Козловська. – "Новий Світ–2000", 2012 – 176 с.
5. Омуш М.О. Стратегія диверсифікованого розвитку туристського комплексу в регіональній економіці: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: спец. 08.10.03; 08.10.01 / М.О. Омуш // Харківська державна академія міського господарства. – Харків, 2003. –19 с.
6. Савіцька О. П. Економічне оцінювання інвестиційної привабливості туристичного підприємства/ О.П. Савіцька, Н.В. Савіцька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.confcontact.com/>
7. Шепелюк С. І. Особливості становлення та розвитку туристичної індустрії в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Home/>
8. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу / Т.І. Ткаченко – 2-ге вид., випр. та доповн. – К.: Київський національний торговельно – економічний університет, 2009. – 463 с.

9. Кузик С.П. Географія туризму: навчальний посібник / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
10. Мальська М.П. Готельний бізнес: теорія та практика. Навчальний посібник / М.П. Мальська, І.Г. Пандяк. –2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.
11. Людоговская М. В. Система управления транспортными потоками в туристической индустрии / М. В. Людоговская. – Журн. ун-та водных коммуникаций. – 2010. – № 4. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/>
12. Биржаков М. Б. Введение в туризм / М. Б. Биржаков. – М.; СПб.: Герда, 1999.– С.16.
13. [Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф.Кифяк. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 312 с.](#)
14. Туристична курортологія [Текст] / Укл.: Бойко І. Д., Савранчук Л. А. – Чернівці: Рута, 2007. – 116 с.
15. World Tourism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>